

Charita mezi světovými válkami v olomoucké arcidiecézi

Počátky dnešní Charity sahají do dvacátých let minulého století. Hlavním iniciátorem zřízení Charity byl svatokopecký kaplan P. Ludvík A. Bláha, OPraem, který po první světové válce začal charitní dílo mapovat a studovat. Jeho vizi moderně koncipované Charity podpořil olomoucký arcibiskup Antonín Cyril Stojan (1851–1923), který roku 1921 založil Svaz československé Charity se sídlem v Olomouci (v letech 1926–1939 se užíval název Svaz Charity milosrdné lásky, poté přejmenován na Arcidiecéšní charita milosrdné lásky v Olomouci, tehdejší zkratka ArCHa, dnes ACHO). Charitní dílo podporoval i Stojanův nástupce ThDr. Leopold Prečan (1866–1947), který rozvoj charity svěřil do rukou pomocného biskupa Jana Stavěla (1869–1938).

Hlavním úkolem Svazu Charity bylo založit charitní středisko ve všech farnostech diecéze. V Olomouci existovaly farní charity kupříkladu u sv. Václava, sv. Mořice, sv. Michala, v Hodolanech, Hejčíně, Chválkovicích, Nové Ulici, Nových Sadech, Klášterním Hradisku, na Svatém Kopečku, v okolních obcích

např. v Dolanech, Těšeticích, Štěpánově, Dubu nad Moravou, Horce nad Moravou a tak bychom mohli ve výčtu pokračovat. Před druhou světovou válkou dosáhl jejich počet úctyhodného čísla 638 poboček na tehdejší území rozsáhlé olomoucké arcidiecéze (součástí tenkrát byla i dnešní ostravsko-opavská diecéze). Roku 1939 musely charity změnit název na neutrální podobu „Farní charita“ (např. Farní charita Svatý Kopeček u Olomouce).

Činnost farních charit byla založena na dobrovolnictví, jejich předsedou byl většinou místní farář. Členové pořádali kupříkladu peněžní a materiální sbírky,

sběr šatstva, organizovali přednášky o sociálních a zdravotních tématech, vydávali jídlo, distribuovali publikace doručené Svazem Charity, vykazovali statistiky a přehledy o činnosti. Tam, kde Charita založena nebyla, působily jiné charitativní spolky (např. Svazy katolických žen a dívek nebo Křesťansko-sociální spolky žen a dívek).

Farní charity fungovaly až do nedobrovolného zániku po únoru 1948. Jejich majetek byl státem zabaven a povědomí o letité obětavé a náročné práci mnoha tisíc charitních pracovníků, dobrovolníků, řeholních sester a bratří řeholníků se časem vytratilo z paměti národa. Na dobré se rychle zapomíná!

V některých farnostech se na tradici farní charity navazuje, jak k tomu ostatně vyzval i olomoucký arcibiskup Jan Graubner, kterému bylo charitní dílo svěřeno jeho předchůdcem Františkem Vaňákem (mimochodem jeho teta, řádová sestra Norbertina Vaňáková, založila v Olomouci Domov bl. Anežky České, který přes jeden dům sousedil s arcibiskupskou rezidencí).

Sociální a charitativní péče na Svatém Kopečku

Špitál sv. Norberta

Potřebným v předešlých staletích věnovali pozornost šlechtické rody (příkladem může být František Seilern-

Aspang, který na svém panství v Lukově zřídil útulnu pro staré muže a ženy), zámožnější občané, řády, nejrozličnější církevní instituce (biskupské sirotčince, chudinská péče organizovaná farními úřady), dále také obce a města. Sociální a zdravotní péče byla často poskytována prostřednictvím tzv. špitálů, které byly zakládány díky darům zámožnějších občanů, odkazům ze závětí nebo nadacím. Stavěny byly v blízkosti kostelů a kaplí (jeden ze špitálů stával kupříkladu na místě dnešní budovy Muzea umění na nám. Republiky v Olomouci, říkalo se mu Špitál sv. Ducha, v ulici Univerzitní byl zas Špitál sv. Joba a

Lazara, příkladů najdeme na území města mnoho). Špitál fungoval také na Svatém Kopečku v objektu tzv. „lesovny“, který byl vybudován v letech 1696 až 1698 (nad památníkem padlým). Střechu nad hlavou a stravu zde našlo na dvanáct starých a osamělých mužů žijících komunitním způsobem života, který se řídil přísnými pravidly (společná modlitba, ministrování v kostele, zákaz návštěvy hostinců a žádání almužny, bez možnosti svévolného pohybu po okolí, atd.). Provoz špitálu i samotná údržba objektu byla financována z výnosů statků Konice a Strážisko, které zakoupil roku 1700 opat Norbert Želecký. Špitál zanikl roku 1784 v době josefínských reforem, které byly obecně pohromou pro mnohé řády na našem území. Kupříkladu jen v Olomouci byl zrušen nejstarší olomoucký kostel sv. Petra, dále chrám Panny Marie na Předhradí, na jehož místě dnes stojí okresní knihovna, negativně zákon postihl klarisky, dominikánky, dále také kartuziány, augustiniány, premonstráty, uchráněni byli dominikáni, kteří se ovšem museli přesunout do uvolněného kláštera Na Bělidlech. Některé zabrané budovy byly předány do užívání vojsku, s jinými disponoval Náboženský fond, který kupříkladu budovu svatokopeckého špitálu roku 1826 prodal hraběti ze Saint Genois. Objekt pak v roce 1897 přešel do rukou Johanna knížete Liechtensteina. Jeho rod budovu držel až do roku 1945, kdy byla zabavena a předána státním lesům (Lesnímu středisku Správy lesního hospodářství Šternberk).

Pohled na bývalý špitál sv. Norberta, dříve nad dveřmi bývala nika se soškou sv. Norberta, nyní je nad portálem umístěna hlava jelena. (Foto Martin Kučera)

Obecní chudinský fond

Jak v Olomouci, tak i na Svatém Kopečku byl zřízen tzv. chudinský fond, z jehož prostředků se podporovali potřební. Na Svatém Kopečku byl založen roku 1904. Obec zakoupila domek č. 61 od manželů Klimešových, kde byla provozována nemocnice a chudobinec. Roku 1926 byla budova prodána. Výtěžek posloužil na úhradu válečných škod.

Velké dobrodiní bylo prokázáno italským uprchlíkům přijatým na Svatém Kopečku a v okolních obcích v době Velké války. Tenkrát zde bylo ubytováno cca 42 italských vystěhovalců z Tridentska, kteří museli opustit své domovy, neboť v této oblasti procházela fronta. Návrat byl možný až po čtyřech letech. Ne všichni Italové se toho ovšem dožili.

Obětavá práce sester premonstrátek ve prospěch potřebných

Současný Domov Svaté Anežky zřízený Charitou Olomouc roku 2018 je provozován v jedné z budov klášterního komplexu Českomoravské provincie Kongregace sester premonstrátek se sídlem na Sadovém náměstí (kongregace založena 1902, budova byla slavnostně otevřena 1931, dostavba 1935), ovšem původní

mateřinec (první klášterní budova) stál a dodnes stojí v Ústavní ulici 9, kde se původně nacházel i sirotčinec bl. Hroznaty (nazván podle zakladatele tepelského opatství, které přispělo na jeho vybudování). Sestry dále působily v nedalekých Dolanech (Dívčí sirotčinec sv. Josefa v domě č. 21). Sestrám byl objekt vrácen a již několik let jej využívá Charita Olomouc, která zde provozuje ubytovací službu s názvem Společenství svatého Josefa. Třetí útulek fungoval od roku 1922 na bývalé rychtě ve Vésce (sirotčinec sv. Norberta). Objekt byl po roce 1948 znárodněn a zcela zchátral. Po dostavbě nového kláštera byla v původním objektu č. p.

97 založena Útulna pro staré ženy (zvaná též jako Ženská útulna sv. Josefa, později Charitní domov sester Premonstrátek pro přestárlé ženy na Svatém Kopečku). Sestry premonstrátky pečovaly také o svěřenou mládež v Ústavu sv. Ludmily pro těžce zmrzačené děti v Tršicích (zřízen Svazem Charity roku 1922 původně v zámětku Metropolitní kapituly, dnes sídlo obecního úřadu). Po roce 1948 byl majetek zabaven a sestry byly přinuceny Svatý Kopeček opustit.

Původní mateřinec sester premonstrátek č. p. 97 (nynější Ústavní ulice 9), křivda z doby komunismu snad bude odčiněna navrácením části areálu původním majitelkám. (Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc)

Budova sirotčince a sestry se svými svěřenkyněmi na zahradě v Dolanech. (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, skleněné diapositiv)

Bývalý sirotčinec sester premonstrátek ve Věsce, mj. i místo, kde byl ubytován P. G. Degasperi, který zde duchovně doprovázel své italské farníky, kteří museli opustit domovy v Tridentsku v době první světové války. (Foto Jana Krejčová)

Marianum

Na Svatém Kopečku se charitativní práci věnovaly také sestry františkánky z Kongregace III. řádu sv.

Františka, které zde provozovaly dětský domov (tzv. Marianum v objektu č. 115) a dále zotavovnu a domov pro své starší a nemocné sestry (jejich klášter tvořily budovy č. p. 70 a 71, ve kterých dnes sídlí základní škola). V době první světové války se v klášteře z darů vařila polévka pro chudé (akce Českého srdce).

Sirotci při zpěvu se sestrami františkánkami. (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, skleněný diapozitiv)

Původní klášterní budovy nemohly být restituovány.

Vlevo původní klášter sester františkánek, vpravo Marianum. (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc)

Farní charita na Svatém Kopečku

Na Svatém Kopečku inicioval založení farní charity zdejší probošt P. Julius Půda, OPraem (1881–1956), rodák z Olšan u Prostějova, obnovitel svatokopeckého poutního areálu a také mnohaletý starosta obce. Na 12. prosinec 1937 svolal přípravný výbor, který se usnesl založit místní charitní odbor pod názvem Ludmila, farní odbor Charity na Sv. Kopečku. K zakládajícím členům patřili Anna Mádrová (Droždín), Marie Laurenčíková (Svatý Kopeček), Božena Pso(t)ková? (Radíkov) a P. Jan Hráček, OPraem (Svatý Kopeček). Ze Samotíšek se přidaly Amálie Šťastná a Anděla Smyčková. Zakládací listinu dále signoval kooperátor zdejší farnosti P. Pius Petráš, OPraem. Jednatelům se stal František Smejkal. O tři roky později bylo přistoupeno k úpravě stanov, z čistě praktických důvodů se tenkrát změnil název na Farní Charita na Svatém Kopečku.

O činnosti farní charity toho moc nevíme (její vznik dokonce nebyl poznamenán ve farní ani obecní kronice). Domníváme se, že farníci pořádali přednášky s charitní tematikou, organizovali peněžní, potravinové a jiné sbírkové akce.

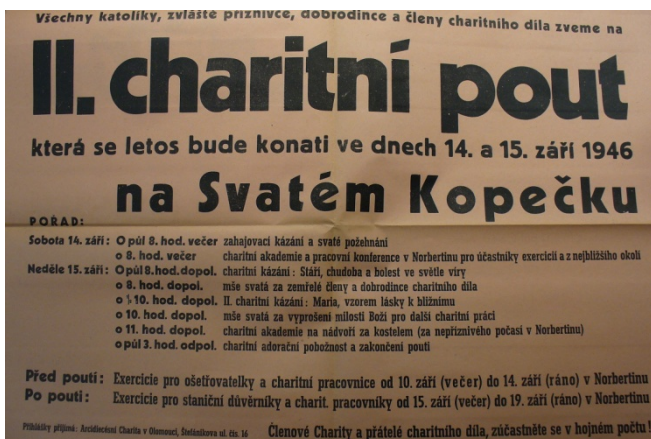
Po druhé světové válce docházelo k postupnému obnovování předválečné charitní struktury na celém území Československa. Poslední výbor farní charity se scházel ve složení: probošt P. Julius Půda (předseda), P. Pius Petráš (místopředseda), jednatelem obsadil inspektor ČSD ve výslužbě Fr. Smejkal, finance měla na starost bývalá kantorka ze Samotíšek Bož. Habrdová. Revizory se staly Jar. Holíková a M. Sedláčková ze Sv. Kopečka.

Tenkrát ještě nikdo netušil, co se bude ve společnosti dít po roce 1948, natož pak to, že budou farní charity zrušeny. Vládní nařízení požadovalo přiznání a odevzdání veškerého movitého a nemovitého majetku. Likvidace zdejší charity byla rychlá, neboť nevlastnila žádný majetek (finanční hotovost ani nemovitosti). Svatokopecká charita oficiálně zanikla 12. března 1953. Spolek byl následně vymazán ze spolkového katastru.

Dobové kulaté úřední razítko svatokopecké farní charit. (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc)

Charitní poutě

Svatý Kopeček se stal dějištěm mnoha celostátních kongresů, kurzů, vzdělávacích týdnů a duchovních her.

V září 1946 na poutním místě proběhla II. charitní pouť (první se odehrála na Svatém Hostýně již v druhé půli roku 1945). Součástí víkendového programu byly akademie konané v ambitech (v případě špatného počasí u sester), exercicie, mše svaté s kázáním na charitní téma, mše sv. za zemřelé a dobrodince charitního díla a adorace. O rok později ještě proběhla třetí pouť, a to na Velehradě. Kromě jejího obvyklého programu byly součástí charitní výstava a akademie chovanců různých ústavů. Během zahájení byl

položen věnec k hrobu „tatička“ Stojana. Slova se ujal prorektor olomoucké univerzity ThDr. Fr. Cinek.

Na tradici charitních poutí navázala Charita Olomouc, která na Svatém Kopečku již téměř dvacet let organizuje Romskou pouť.

Plakát zvoucí na druhou charitní pouť na Svatém Kopečku. (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc)

Dobová fotografie ze slavnostního otevření sirotčince „Karolinum“ v Lukově u Holešova roku 1924 zachycuje tři hlavní činitele charitního díla mezi světovými válkami. Uprostřed sedí původní majitelka panství hraběnka Seilernová, po jejím levém boku (z pohledu diváka) protektor Charity olomoucký arcibiskup Leopold Prečan, po pravici pak prezident Charity a jeho pozdější pomocný biskup Jan Stavěl, na kraji druhé řady sedí oděný v bílé řádové barvě a s biretem na hlavě ředitel diecézní charity premonstrát P. Ludvík Bláha. V pozadí sestry Svatého Kříže starající se o chod zařízení. (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, skleněný diapositiv)

P. Ludvík Antonín Bláha, OPraem (1888–1952)

Narodil se v Chramostech u Sedlčan, z českého státního gymnázia v Praze na Malé Straně přešel do Příbrami, kde v červenci 1908 složil závěrečné zkoušky. O měsíc později požádal opata královské kanonie ThDr. Metoděje Zavorala o přijetí do řehole řádu sv. Norberta v Praze na Strahově. Slavné řádové sliby složil 6. ledna 1913 (společně s Arnoštem J. Vovsem, který později zakládal Matici svatokopeckou). Byl kaplanem v Jihlavě a na Svatém Kopečku, v době

první světové války působil jako vojenský kněz, po roce 1918 provedl dotazníkové šetření sociální péče na Moravě a podnikl studijní cesty do zahraničí, kde se zajímal o organizaci charitní pomoci (Rakousko, Švýcarsko). Navrhl koncepci moderní organizace sociální péče v olomoucké arcidiecézi, arcibiskupem Stojanem byl jmenován prvním ředitelem diecézních charit se sídlem v Olomouci a Brně, dále byl místopředsedou Mezinárodního svazu charity se sídlem v Ženevě. Později byl duchovním správcem ve Staňkovicích u Žatce, Dolánkách, naposled děkanem v Mariánských Lázních. Zemřel na odpočinku v Dolánkách. Psal odborné studie a články z oblasti charity a historie, kupříkladu publikoval *Několik kapitol z dějin naší Charity* (Olomouc 1921), autorem byl stručného pojednání o

dějínách poutního místa s názvem *Královna Moravy, blahosl. Panna Maria na Sv. Kopečku u Olomouce* (Olomouc 1920).

Msgre. ThDr. Antonín Cyril Stojan (1851–1923)

Arcibiskup olomoucký v letech 1921 až 1923, ztotožnil se s koncepcí profesionalizace charitativní práce na území své diecéze. Charitu podporoval finančně, materiálně i morálně, stal se prvním protektorem jím zřízené diecézní charity. Mezi moravským lidem ctěn pro svou dobrotu, štědrost a lidumilnost. Ctitel Velehradu, kde je také pohřben.

Msgre. ThDr. Leopold Prečan (1886–1947)

Arcibiskup olomoucký v letech 1923 – 1947, rodák z nedalekého Velkého Týnce. Od dětství ctitel Panny Marie Svatokopecké, student Slovanského gymnázia, kněz, církevní právník, generální vikář olomouckého arcibiskupa. Věnoval se obnově a nové výstavbě církevních objektů (kostelů, far, klášterů), mecenáš umělců, sběratel umění, pokračoval v započatém charitním díle svého předchůdce, osobně podporoval charitní dílo (finančně, materiálně – dřevo na topení, osobní setkání s potřebnými). Rozvoj Charity svěřil do rukou svého pomocného biskupa Jana Stavěla. Poslední roky strávil na Svatém Kopečku, kde zakoupil a přebudoval dům s rozsáhlou zahradou (areál je známý jako Prečanova vila). Odtud v posledních letech života řídil diecézi a zde také zemřel. V závěti pamatoval na potřeby Charity. Pohřben byl v chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci-Hejčíně.

Msgre. Jan Stavěl (1869–1938)

Narodil se v Bílovicích, potřebným pomáhal již od mládí, ve Vítkovicích kupříkladu založil Spolek sv. Josefa pro potřebné a opuštěné děti (1898), který roku 1900 rozhodl přestěhovat do Zašové (moravské poutní místo), kde pro jeho potřeby zakoupil budovy bývalého kláštera trinitářů. Roku 1923 byl jmenován olomouckým kanovníkem. Biskupské svěcení přijal o čtyři roky později. Stal se předsedou (prezidentem) diecézní charity se sídlem v Olomouci, zastával také post místopředsedy Zemského Svazu charity na Moravě a byl předsedou říšského Svazu charit. Založil a redigoval časopis Lidumil. Na počátku druhé světové války hluboce prožívá zabrání zašovského ústavu. Zemřel náhle několik dní před plánovaným požehnáním nové útulny v Lukově určené pro duševně nemocné ženy a dívky (otevřena 20. listopadu 1938). Pohřben byl v Kostelci na Hané.

Moderně upravená budova v Lukově. (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, skleněný diapozitiv)

Portréty Stojana, Prečana a Stavěla jsou dílem pražského ateliéru Břetislava Kaninského a sloužily k reprezentačním účelům – k výzdobě kanceláří farních charit, používány byly také v expozicích charitních výstav. (Foto Martin Kučera)

Charita v současnosti

Charita jako třetí pilíř církve

V *Katolickém týdeníku* (č. 45/2016) byl otištěn rozhovor Tomáše Kutila s bývalým prezidentem Arcidiecézní charity Praha P. Stanislawem Górou. V něm bylo akcentováno působení církve v oblasti charity. Inspirativní jsou zejména tyto myšlenky. Nejen profesionálové, ale i dobrovolníci vnímají práci v Charitě spíše jako poslání než zaměstnání. Zdůrazněna byla jejich citlivost na chudobu - duchovní, fyzickou i psychickou. V rozhovoru jsou citována i slova kardinála Dominika Duky, že *charita je vedle liturgie a katecheze třetím pilířem života církve*. P. Góra o farních charitách říká, že by se měly soustředit především na farní rodinu, pole jejich působnosti je tedy především uvnitř vlastní farní komunity. „*Na jednom setkání s evangelíky se mě jejich pastor ptal, jak máme zajištěnou péči o lidi ve farnostech. On že má ve sboru jen 15 lidí a má problém, aby o všech věděl a mohl zasáhnout, když mají nějaké závažné problémy. Uvědomil jsem si, že to velmi často nemáme nijak ošetřené. Pokud někdo z farnosti odejde, dostane se do problémů a nemá ve farnosti přátele, tak mu většinou nikdo nepomůže. Myslím, že farní charity by měly mít právě tuto roli.*“, uvádí svou zkušenost P. Stanislaw Góra.

Farní středisko Svatý Kopeček

Farní středisko charity na Svatém Kopečku bylo založeno pod Charitou Olomouc. Jeho posláním je pomoc potřebným ve farnosti. Farní charita pořádá kupříkladu sbírky (materiální, finanční) nebo organizuje benefiční výrobu adventních věnců (přímá podpora potřebných a podpora sirotčince v Ulambátaru).

Domov sv. Anežky

V objektu kláštera sester premonstrátek na Svatém Kopečku zahájil 1. února 2018 provoz Domov sv. Anežky, který nabízí podporu a pomoc osobám, které se ocitly bez přístřeší, a jejichž zdravotní stav vyžaduje péči druhé osoby. Registrovány byly dvě sociální služby – azylový dům pro osoby se sníženou soběstačností a pečovatelská služba. Domov je určen tedy především lidem, kteří nejsou schopni si vlastními silami zajistit péči o sebe, a to v oblasti hygieny (mytí, problémy s inkontinencí), jídla (nákup potravin, základní příprava stravy, konzumace) či nezvládají jiné úkony sebe obsluhy (péče o domácnost a čistotu prostředí, návštěvy lékaře, oblékání, praní apod.). Určena není těm, kteří potřebují nepřetržitou zdravotní péči, dále osobám s akutním, přenosným nebo infekčním onemocněním, ale také lidem s neřešenou těžkou drogovou závislostí na tvrdých drogách a s dekompenzovaným psychiatrickým stavem. Kapacita Domova je 30 lůžek (20 mužů a 10 žen).

Důraz je kladen zejména na navrácení klienta do běžného života, případně na zajištění péče v rámci jiné služby (bydlení s podporou, služby pro seniory). Zřízení Domova sv. Anežky na Svatém Kopečku přineslo nová pracovní místa.

Domov podobného názvu existoval již před rokem 1950 v Olomouci. Zřízen byl v bývalé kanovnické

rezidenci ve Wurmově ulici č. 5 (dnes sídlo městské Charity Olomouc, dříve Domov blahoslavené Anežky České). Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka z nedaleké Mariánské ulice zde zřídily jesle (pečovaly o sirotky i děti chudých rodičů), poskytovaly stravu nezaměstnaným, dále ubytování a vzdělání dívkám, které neměly nebo ztratily práci (služebné) a později v přistavené části zřídily domov pro staré ženy. Součástí Domova byla kaple s oltářním obrazem znázorňujícím Anežku Českou, která svěruje děti, chudé a nemocné do ochrany a péče sester františkánek, které přinášejí dary symbolizující skutky tělesného milosrdenství (nasytit hladové, napojit žíznící a obléci nahé). Potřební zde představují jednotlivé oblasti pomoci. Olejomalba byla inspirována dílem akademického malíře Emanuela Dítěte (1862–1944).

Patronky Charity

Svatá Anežka Česká (1211–1282), památka 13. listopad

patronka Čech, spolků, charit a útulen

atributy: almužna, klariska, koruna, kostel, lilie, beránek u nohou, nemocný, žebrák

Princezna z rodu Přemyslovců (dcera českého krále Přemysla Otakara I. a sestry uherského krále Konstancie) se stala řeholnicí a později představenou řeholního společenství. V Praze založila špitál sv. Františka, chudobinec a útulek pro pocestné. Zároveň se zasloužila o vznik špitálního bratrstva, jehož členové pečovali o nemocné (později řád křížovníků s červenou hvězdou). Byla zakladatelkou prvního kláštera klarisek v Praze (Na Františku). Dopisovala si se sv. Klárou. Pomáhala trpícím, hladovým a nemocným. Zemřela v pověsti svatosti, její ostatky byly později přeneseny na neznámé místo.

V roce 2019 si připomeneme již 30 let od svatořečení Anežky České sv. Janem Pavlem II. Slavnostní bohoslužba se konala v Římě za účasti několika tisíc českých poutníků (12. listopad 1989). Tato mimořádná událost byla vnímána jako předzvěst konce komunistického režimu. Na její svátek 13. listopadu si připomínáme den Charity.

Svatá Anežka Česká. (Kolorovaný skleněný diapozitiv podle ocelorytiny Josefa Vojtěcha Hellicha z roku 1876, 1. pol. 20. století, Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc)

Svatá Ludmila (860–921), památka 16. září

patronka Čech, babiček, vychovatelů

atributy: knížecí koruna, závoj nebo šála

Babička národního patrona sv. Václava, zemřela mučednickou smrtí (uškrcena šátkem). Přijala křesťanství, podle legendy ji křtil první moravský biskup sv. Metoděj. Stala se patronkou charitního díla mezi světovými válkami, dnes je více vnímána jako vzor učitelů a ochránkyně škol.

Životní zkušenost, dílo a přístup sv. Ludmily k nejpotřebnějším se promítlo i v názvech mnoha domovů, útulen a farních charit provozovaných na území olomoucké arcidiecéze (jako příklad uveďme Ludmila, farní odbor Charity na Svatém Kopečku nebo Ústav sv. Ludmily pro těžce zmrzačené děti v Tršicích). Tzv. „Ludmily“ byly jako farní odbory nejmenšími organizačními celky Arcidiecézní charity v olomoucké diecézi. V době protektorátu muselo být její jméno z názvů charit odstraněno.

Sv. Ludmila sytí hladové. (Kolorovaný skleněný diapozitiv, Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc)

Archivní zdroje a literatura:

Národní archiv Praha

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc:

- fond Arcidiecézní Charita milosrdné lásky Olomouc, 1922-1958
- fond KNV Olomouc

Pamětní kniha obce Svatý Kopeček, [online], dostupné z:

http://www.olomouc.eu/administrace/repository/gallery/articles/10_/10890/pametni-kniha-obce-sv-kopecek-1.cs.pdf, vyhledáno 15. listopadu 2018

Kučera, Martin, *Chudých budete mít vždy mezi sebou. Olomoucké domy milosrdenství v první polovině 20. století*, Olomouc 2014.

Kučera, Martin – Jemelka, František, *Charita v Olomouci 1922-2012. Dějiny, osobnosti, současnost*, Olomouc 2012.

Marková, Jarmila, *Špitál na Svatém Kopečku*, In: Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci, č. 284/2002, s. 18-23.

Soukupová, Helena, *Svatá Anežka Česká. Život a legenda*, Vyšehrad, 2015.

Zpracoval PhDr. Martin Kučera, listopad 2018